

Rezumat

Ágnes Pethő: *Cinema și intermedialitate: probleme fundamentale, figurații stilistice*
(teză de abilitare, 2017)

Teza de abilitare se bazează pe rezultatele științifice cele mai relevante obținute în perioada de după conferirea titlului de doctor în 2000, o serie de studii care tratează cinemaul din perspectiva intermedialității, publicate într-un volum de 430 pagini cu titlul *Cinema and Intermediality: The Passion for the In-Between (Cinema și intermedialitate: Pasiunea pentru liminalitate)*, publicat de către editura Cambridge Scholars Publishing în 2011. Prima parte a tezei prezintă cele mai importante realizări științifice (publicații, proiecte de cercetare, munca academică). Împreună cu portofoliul întocmit din cele mai semnificative publicații, teza de abilitare oferă o selecție reprezentativă din subiectele abordate în studiile candidatei Ágnes Pethő și ideile de bază a cercetărilor.

Primul capitol al tezei, cu titlul, *Intermedialitate în film: o istoriografie a metodologiilor*, (publicat ca un articol care a apărut prima dată în *Acta Universitatis Sapientiae: Film and Media Studies* și revizuit înainte de a fi introdus în carte), conține o analiză meta-teoretică a celor mai importante probleme legate de ideea intermedialității în cinema. Paradigmele istorice descrise sumar aici includ: punctul de vedere a esteticii normative, teoretizarea trans-medială a imaginii în mișcare, teoriile relațiilor dintre arte și istoriografiile paralaxe. Acest capitol prezintă de asemenea câteva dintre conceptele cheie folosite pentru a descrie apariția intermedialității în film. Problemele teoretice ale intermedialității în film stau și la baza următorului capitol, intitulat *Lumea ca un labirint al mediilor: porțile senzuale și structurale ale intermedialității în imaginea cinematografică*. Capitolul descrie unele dintre posibilitățile prin care intermedialitatea intră în percepția imaginilor în cinema și distinge două modalități majore de a genera o senzație de intermedialitate în imaginea de film, identificat ca modalitate „senzuală” și „structurală.” Aceste modalități sunt prezentate prin analiza unor scene din filmele lui Martin Scorsese, Francis Ford Coppola, Wong Kar Wai, Jim Jarmusch, Abbas Kiarostami și Tsai Ming Liang.

Discuția problemelor relevante ale intermedialității este plasată în contextul poeticii istorice ale cinemaului, capitolele ce urmează continuă prin a examina în profunzime două dintre paradigmele specifice în poetica intermedialității în cinema (Hitchcock la intersecția dintre cinemaul clasic și modernist și Godard la intersecția dintre modernism și postmodernism). Aceste capitole ale tezei sunt concepute pe ideea intermedialității percepute ca un fel de exces

în cazurile în care cinemaul își manifestă pasiunea de a se extinde “dincolo” de cinema. Fascinația pentru astfel de treceri inter-mediale dincolo de „granițe” se poate dovedi amenințătoare sau perturbătoare, cum se dovedește în exemplele luate din filmele lui Alfred Hitchcock, sau – așa cum este arătat în arta lui Jean-Luc Godard, care depășește deja mai mult de jumătate de secol – poate să fie expresia aspirației către un cinema total, capabil să ofere spectatorului să vadă “ceea ce este invizibil.” Capitolul, *Fermecat de imagini: fascinația picturii în filmele lui Alfred Hitchcock* (publicat și în prestigiosul jurnal danez de istoria artei, *Passepartout*) demonstrează cum filmele lui Hitchcock constituie o legătură unică dintre „filmul atracțiilor” de la începuturi, atracția filmelor de avangardă față de pictură, convențiile narațiunii clasice precum și abstracția picturală caracteristică pentru autoreflexivitatea modernistă a filmului ca mediu vizual.

Următoarele capitole sunt dedicate artei intermediale ale lui Jean-Luc Godard (un subiect major în cercetărilor mele). Capitolul, *De la „pagina albă” la „plaja albă:” jocuri de cuvinte și imagini în filmele lui Jean-Luc Godard*, schițează o schimbare de paradigmă de la perioada Noului Val la așa numitele filme mai târzii, realizate după 1980. Descrie principiile ce deosebesc prima și ultima etapă de creație a lui Godard prin identificarea schimbărilor produse în natura relațiilor dintre cuvinte și imagini. Noțiunile cheie ale acestor paradigme sunt împrumutate din filmul-eseu intitulat *Scenariul filmului Passion (Scénario du film Passion, 1982)* care propune două concepte de cinema prin a compara mai întâi ecranul gol cu o „pagină albă” („page blanche”) și mai apoi cu o „plaja albă” („plage blanche”). Următorul capitol (*Ekphrasis și poetica liminalității a lui Jean-Luc Godard*) se concentrează asupra unor trăsături care leagă filmele lui Godard la o tradiție artistică mai generală a fenomenului numit *ekphrasis* care a fost considerat întotdeauna o provocare pentru arte de a testa și depăși limitele lor. Analize detaliate ale tehnicilor ekphrastice folosite de Godard sunt menite să producă nu numai o mai rafinată înțelegere a filmelor lui, dar și să ne ajute în general la înțelegerea posibilităților intermedialității ekphrastice în cinema.

Partea finală a tezei continuă să contribuie la o înțelegere mai aprofundată a poeziei intermedialității, de această dată abordând o problematică de bază a cinemaului postmodernist legată și de apariția noilor medii: coexistența experienței hipermediatizate a intermedialității cu iluzia realității. Această parte scoate în evidență ideea că „toate mediile remedializează realul. Așa cum nu se poate scăpa de medializare, nu se poate scăpa nici de realitate” (Bolter and Grusin). În capitolul, *Remedializarea realului: paradoxurile ale unui cinema intermedial de imedialitate*, filmul lui Agnès Varda’s *Spicuitorii și eu (Les glaneurs et la glaneuse, 2000)* și

cele două filme interdependente ale lui José Luis Guerín films, *În orașul Sylviei* (*En la ciudad de Sylvia*, 2007) și *Câteva fotografii făcute în orașul Sylviei* (*Unas fotos en la ciudad de Sylvia*, 2007) sunt interpretate ca exemple tipice pentru astfel de experiențe cinematografice hipermediatizate de a „re-medializa realul.” Mediile ce sunt remedializate în aceste filme sunt: pictura, fotografia, limbajul/literatura și experiența mediilor cuprinse în alte medii nu rezultă într-o senzație de regresare infinită a semnificației, o închidere într-un „text” care se referă numai la alte „texte” până la infinit, ci o configurație care comunică paradoxal un sens de imedialitate atât la un nivel mai general (exemplificând multiplele forme perceptuale ale mediilor în contextul realității) și pe un plan specific, personal (în sensul înregistrării experiențelor personale prin aceste medii). Mai mult, aceste exemple pot fi considerate remedializări în exces ale indexicalității filmului modernist și o provocare adresată lipsei de „aură” a cinemaului prin implicarea personală accentuată a directorului/autorului de film și prin „amprente” sale vizibile în folosirea mediului.

Teza de abilitare include de asemenea o listă bibliografică a operelor citate. În ultimul capitol al tezei se conturează direcțiile viitoare de cercetare și ale evoluției științifice și academice.